

Tidligere dokumenter i denne serien:

Første utgave: Forskning og utvikling for norsk kjøttindustri 2003 – 2010 HOVEDUTFORDRINGER

Andre utgave: Strategiske prioriteringer for forskning og utvikling (FoU) i kjøtt- og eggbransjen fra 2011

Tematiske prioriteringer for forskning i KJØTT- OG EGGBRANSJEN FRA 2015

Effektiv produksjon

Markedstilpasset
produksjon

Sikring av basisverdier
for høy forbrukertillit

Spesielle satsinger
- Miljø og bærekraft
- Kjøtt og helse

INNLEDNING

I 2010 ble dokumentet "Strategiske prioriteringer for forskning og utvikling (FoU) i kjøtt- og eggbransjen fra 2011" publisert. Ved slutten av perioden er det nå behov for en generisk oppdatering over hvilke faglige utfordringer bransjen står overfor, og på hvilken måte man ønsker å løse disse. Parallelt er det laget dokument som adresserer bransjens strategiske utfordringer og mål utover forskningstematiske prioriteringer.

Mål

Hovedmålet er å definere de viktigste forskningsutfordringene for norsk kjøtt- og eggbransje fra 2015.

Med dokumentet ønsket prosjektgruppen å oppnå følgende:
Skape felles forståelse i bransjen om satsningsområder
Skape grunnlag for samarbeid om prosjektsøknader
Konkretisere bransjens forskningsbehov overfor forvaltningen
Lage innspill til beslutningsprosesser

Mandat

Prosjektgruppen har av Bransjestyret fått ansvaret for å utarbeide et dokument som skal definere de viktigste forskningsutfordringene for en samlet norsk kjøtt- og eggbransje fra 2015 og fremover.

Omfang og begrensninger

Dokumentet er laget med fokus på kjøtt- og eggbransjens utfordringer fra 2015. Rammebetingelsene endres fortløpende og dokumentet bør derfor revideres fortløpende, og minst hvert tredje år. Utgangspunktet er kjøtt- og eggbransjens ansvarsområde, dvs. fra inntransport fra primærprodusent og fram til handelsleddet. Hele verdikjeden er imidlertid medregnet i den grad faktorer i primærledd og eventuelt handel og forbrukeraspekt forklarer bransjens prioriteringer.

Organisering av arbeidet

Animalia har sammen med NHO Mat og Landbruk, Nortura og Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF) hatt ansvar for å sammenstille dokumentet. Det praktiske arbeidet med å lage dokumentet er lagt til Animalia.

Arbeidet ble prosjektorganisert med følgende prosjektgruppe:

- Ole Alvseike, Animalia (redaktør)
- Tor Arne Ruud, Animalia
- Ola Nafstad, Animalia
- Helga Odden Reksnes, Animalia
- Ellen-M. Hovland, Animalia
- Katrine Nesse Andersen, Animalia (fra 15.10.2014)
- Kathrine Lunde, Animalia

Prosjektgruppen har jevnlig hatt møter med følgende referansegruppe:

- Jorunn Vormeland Dalen, NHO Mat og Landbruk
- Per Berg, Nortura
- Ida Mathisen, KLF (permisjon fra 12. mai 2014 til 1. mars 2015)
- Lars Haneborg, KLF (vikar for Ida Mathisen)
- Mette Juberg, KLF
- Even Nordahl OEK (fra 15.10.2014)

Høring og seminarer

For at både primærprodusenter, kjøttbransjen, forskningsinstitusjoner mv. skulle få mulighet til å gi sine innspill, ble det gjennomført en høringsrunde (frist 24.11.2014) og invitert til møte (1.12.2014). Utkastet ble sendt på høring til:

INTERESSEORGANISASJONER

Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund (KLF)
NHO Mat og landbruk
Norges bondelag
Norsk bonde- og småbrukarlag
Norsk landbrukssamvirke

KJØTTBRANSJEN M.V.

Grilstad AS
Furuseth AS
Fatlandgruppen
Nordfjord Kjøtt AS
Jæder AS
Vestfold fugl
Cardinal Foods/Scandi Standard
Finsbråten
Orkla
Nortura SA
Totalmarked SA
Norilia SA
Tracetracker AS
Avlsorganisasjoner:
Norsvin
Geno
Tyr
Norsk sau- og geitealag (NSG)

FÔR- OG FRØPRODUSENTER

Norgesfôr
Fiskå mølle
Felleskjøpet fôrutvikling
Felleskjøpet Rogaland og Agder
Norkorn
Graminor

FOU

NMBU
Nofima mat
Veterinærinstituttet
NILF
Bioforsk
SIFO
Sintef

Det kom inn fem skriftlige høringsuttalelser, og det møtte ca 20 personer til høringsmøtet.

Dokumentet ble godkjent av Bransjestyret 10. desember 2014.

Tematiske prioriteringer for forskning i KJØTT- OG EGGBRANSJEN FRA 2015

Forskningsbehovet er stort og vidtrekkende over flere plan:

- Verdikjededimensjonen - fra bås til bord.
- Utviklingsdimensjonen – fra grunnforskning med lang tidshorisont til løsningsbasert
- utvikling med kort gjennomføringstid.
- Både natur- og samfunnsvitenskapelige problemstillinger.
- Ulike produktgrupper (de ulike kjøttslag og egg).

Bransjens forskningsutfordringer er sortert i fire hovedområder ut fra grunnleggende funksjon i denne prioriteringen:

- I. Effektiv produksjon. Dette er faktorer som skal bidra til bedre inntjening samtidig som en mer effektiv produksjon er viktig for å begrense unødig bruk av ressurser.
- II. Sikring av basisverdier for høy forbrukertillit. Dette er selve grunnmuren for den nasjonale virksomheten og en forutsetning for salg av produktene.
- III. Markedstilpasset produksjon. Dette er faktorer rettet mot markedet og som skal bidra til økt verdi av produksjonen (merverdi).
- IV. Spesielle satsninger:
 - Miljø, klima og bærekraft
 - Ernæring og helse

De tre første hovedområdene er basispilarer, mens hovedområde IV er av spesiell betydning for bransjen neste periode, og er derfor trukket fram. Alle fire hovedområder er i stor grad i overensstemmelse med Stortingsmeldingen som omhandler Landbruk og matpolitikken.

Bransjens prioriteringer har i denne revisjonen, i tillegg til fortsatt spesielt fokus på "Ernæring og helse", løftet fram forskningsbehovene innenfor "Miljø og bærekraft", og det er opprettet en koordinatorstilling for bransjens fellesaktiviteter på dette området. I forrige plan ble det satt tilsvarende fokus på "Ernæring og helse", og bransjen har løftet forskningsaktiviteten betydelig innenfor dette feltet i perioden.

Konkretisering av forskningsområder

I. EFFEKTIV PRODUKSJON

Effektivitet og lønnsomhet i alle ledd er en forutsetning for at bedriftene skal tjene penger og klare seg i nasjonal og internasjonal konkurranse. Effektivitet er også av stor betydning for å begrense energi- og ressursbruk og redusere skadevirkninger på natur og miljø.

Kjøttbransjen har ikke vært gode nok på prosessforbedring. Den største utfordringen for alle ledd i verdikjeden blir å gjenvinne tapt relativ produktivitet. Det kan oppnås ved å utnytte stordriftsfordeler, automatisering, bedre råvareutnyttelse, forbedret logistikk, m.m. I primærproduksjonen er i tillegg bedre fôrproduksjon, husløsninger og kvalitativ og kvantitativ avl viktige verktøy.

PRIORITERTE FORSKNINGSAUTFORDRINGER

Prioriterte utfordringer i industrien:

- Lønnsomme prosessforbedringer
 - Optimal målemetodikk, prosesstyring og logistikk
 - Optimal råstoffutnyttelse.
 - Automatisering eller robotisering

Prioriterte utfordringer i primærproduksjonen:

- Effektiv og markedrettet husdyrproduksjon gjennom
 - Grovfôr- og kraftfôrressurser, utnytting og kvalitet.
 - Nye fôrressurser på norske råvarer
 - Husdyravl ved genomseleksjon og tradisjonelle metoder.
 - Nye driftssystemer inkludert husdyrbygg.

II. SIKRING AV BASISVERDIER FOR HØY FORBRUKERTILLIT

Norsk kjøtt og egg nyter i dag høy tillit hos forbruker. Befolkningen forutsetter at maten er trygg. Denne tilliten er det svært viktig å ta vare på. Basisverdier omfatter i denne sammenheng punktene dyrehelse, trygg mat, dyrevelferd, redelig matproduksjon (sporbarhet, dokumentasjon, deklareringer). Ernæring og bærekraft hører også delvis hjemme under dette punktet, men er trukket ut som spesielle satsningsområder nedenfor.

a) Dyrehelse

God dyrehelse er et av de viktigste konkurransefortrinn Norge kan vise til i internasjonal sammenheng. Gjennom en restriktiv importpolitikk håndhevet konsekvent over lang tid, kombinert med omfattende overvåkning og effektiv kontroll når uønskede agens oppdages eller sykdom oppstår, har nasjonen lyktes med å være fri for de viktigste smittsomme dyresjukdommene over en lengre tidsperiode. Selv om forekomsten av smittsomme sykdommer er lav her i landet, er det viktig å opprettholde et visst omfang av forskning på området av beredskaps- og kompetansehensyn for å kunne mobilisere kompetanse og undersøkelser raskt når det måtte være nødvendig.

Status vedrørende produksjonssykdommer (mastitt hos storfe og sau, luftveislidelser hos svin, beinsjukdom hos slaktekylling etc.) er også relativt god, men strukturendringer med større besetninger og mer konsentrert dyrehold krever ny kunnskap, kompetanse og dokumentasjon.

Ny måleteknologi åpner muligheter for å overvåke dyrenes helsestatus i kritiske faser av livet, f.eks. at energibalansen er tilstrekkelig i høylaktasjon og overvåkning av seksuell sykdom.

PRIORITERTE FORSKNINGSAUTFORDRINGER

- Smittsomme sykdommer med utgangspunkt i sykdommer med faktisk forekomst i Norge. En slik prioritering bidrar til å opprettholde og videreutvikle beredskap og kompetanse i forhold til eksotiske smittsomme sykdommer.
- "En-helse"-perspektivet med fokus på resistensutfordringer og dyresykdommer med direkte eller indirekte mulig effekt på folkehelsen
- Reproduksjon, fruktbarhet og overlevelse av speddyr

b) Trygg mat

- Norge har i internasjonal målestokk en særdeles gunstig situasjon med hensyn til zoonoser. En suksessfaktor er at problemer er håndtert med et helhetlig verdikjedeperspektiv. Nullrisiko er uopnåelig, men "opplevd trygghet" er kanskje den viktigste forutsetningen for bransjens omdømme og legitimitet hos forbrukerne og hos politikerne. Effektivisering gjennom strukturendringer og produksjonssystemer, import av innsatsmidler, råvarer og ferdigprodukter og migrasjon av mennesker utfordrer tilstanden. Samtidig er det et vedvarende press på offentlig finansierte overvåking- og kontrollsystemer.

PRIORITERTE FORSKNINGSAUTFORDRINGER

- Risikobasert og kostnadseffektiv forebygging av zoonoser og antibiotikaresistens i hele verdikjeden.
- Utvikle og anvende kost-nytte metoder til evaluering av tiltakene.
- Risikoanalyse, spesielt risikohåndtering.

c) Dyrevelferd

Dyrevelferd er en kulturavhengig størrelse og avhenger av mange faktorer, deriblant tilfredsstillende av dyras grunnleggende behov, muligheter til å utøve naturlig atferd og god helse. Det er utarbeidet handlingsplaner for dyrevelferd for storfe, småfe, gris og fjørfe. Handlingsplanene som oppdateres årlig, inneholder noen forskningselementer i tillegg til noen mer praktiske elementer. Kjøttbransjen trenger mer kunnskap om dyrenes behov og atferd og hva man kan gjøre for å gi dem gode forhold i hele produksjonskjeden. Ikke minst er det behov for kunnskap som kan løse de alvorligste velferdsproblemstillingene i den enkelte produksjon. I forhold til dyrevelferd i forbindelse med transport, oppstalling på slakteri og avlivning, kan teknologiutviklingen i planperioden skape nye dyrevelferdsproblemstillinger vi i dag ikke har oversikt over.

PRIORITERTE FORSKNINGSAUTFORDRINGER

- Anvendt forskning med sikte på å løse konkrete dyrevelferdsutfordringer.
- Utvikling av kostnadseffektive og dyrevennlige driftssystemer og bygg. For alle produksjoner.
- Dyrevelferdsmessig betydning av ny teknologi i husdyrproduksjonen

III. MARKEDSTILPASSET PRODUKSJON

Det er konkurranse om plassen på tallerkenen, og leverandørene står overfor en kontinuerlig forventning om fornyelse og mangfold av produkter som tilfredsstiller forbrukernes behov og myndighetenes krav.

a) Marked

Markedsforskningen omfatter forbrukerforskning med områdene tillit, holdninger, atferd og spisevaner, men også forskning på faktorer knyttet til varehandel. Markedsforskningen framskaffer grunnleggende kunnskap om markedets utvikling og om behovet for bransjens forberedelser og tilpasning. Fordeling av verdiskapning og marginer mellom leddene i verdikjeden har også et vedvarende fokus både fra myndigheter (f.eks. Matkjedeutvalget), media og interesseorganisasjoner.

PRIORITERTE FORSKNINGSFORDRINGER

- Oppdatert kunnskap om forbrukernes holdninger og atferd

b) Kvalitet- og produktutvikling

Trendene vil fortsatt være lettvinnt, miljøvennlig og sunt, men etisk og redelighet har også fått stadig større oppmerksomhet og gjennomslag. Lokal mat, "ekte og naturlig" mat, nye krav om merking og sporbarhet er en reaksjon på økende avstand mellom forbrukerne og effektiv, teknisk, vitenskapelig og trygg industriell matproduksjon. Forbrukerne har problemer med å orientere seg i dette landskapet, og det har skapt et større rom for ukvalifisert synsing og meningsdannelse.

Svinekjøttet har de senere årene tapt markedsandeler til kylling. For svineproduksjonen er det derfor viktig å gjenreise svinekjøttets omdømme.

Reduksjon av avfall og verdier av restråstoff er viktig for økonomien, miljøet og matsikkerheten. En del biprodukter er også relevante for eksport.

PRIORITERTE FORSKNINGSFORDRINGER

- Utvikling av sunne og miljøvennlige produkter som gir store matopplevelser
- Styrke kjøttets omdømme
- Bedre utnyttelse av restråstoff

c) Konservering, emballasje og emballering

Økt foredlingsgrad og fokus på ferskvarer, stiller nye krav til innpakning og emballasje. De samfunnsøkonomiske gevinstene ved emballasjeoptimering kan være store, ved bl.a. økt transporteffektivitet, redusert materialbruk og redusert produktvinn, økt matvaretrygghet og økt betalingsvilje.

PRIORITERTE FORSKNINGSFORDRINGER

- Attraktive og trygge produkter med miljøvennlige løsninger.

IV. SPESIELLE SATSNINGER

a) Miljø og bærekraft

Det er økt oppmerksomhet om produksjon og forbruk av kjøtt og egg i et bærekraft-, miljø- og klimaperspektiv, både i verdenssammenheng og i Norge. I 2013 ble det i alt funnet 623 nyhetsoppslag om kjøtt og klima i norske medier. I 67 % av tilfellene ble kjøttproduksjon framstilt som negativt for klimaet, i 5 % av tilfellene ble det framstilt som positivt og i 28 % av tilfellene var framstillingen blandet eller utydelig.

Funnene i medieanalysen tas med her som en illustrasjon på at det er nødvendig å øke kunnskapen om kompleksiteten i sammenhengene mellom norsk kjøttproduksjon og bærekraft, miljø og klima.

PRIORITERTE FOU-UTFORDRINGER

- Norsk egg- og kjøttproduksjons betydning for bærekraft, klima og miljø i en global sammenheng.
- Sammenheng mellom arealressurser, driftsform, beitebruk og binding av karbon i jord.
- Livsløpsanalyser, basert på norske forhold, eksempelvis per dyreslag.
- Forbedret ressursutnyttning i verdikjeden.

b) Ernæring og helse

Kjøtt og egg er en naturlig del av et sunt og variert kosthold. Både kjøtt og egg bidrar med en rekke næringsstoffer til det norske kostholdet, som protein, jern, sink og ulike vitaminer. Kjøtt er i større grad enn egg assosiert med økt risiko for enkelte livsstilssykdommer. Det meste av denne dokumentasjonen er basert på utenlandske studier og utenlandske spisemønstre. Det er et stort behov for økt kunnskap om egg- og kjøttinntak og de helsemessige effektene av dette basert på norske fakta og norsk forbruk. Dette gjelder både potensielt negative faktorer som kreft, hjerte- og karsykdommer, diabetes m.m., samt potensielt positive faktorer som effekt på muskelstyrke (sarkopeni), metthet, blodtrykk, inntak av mikronæringsstoffer etc. Siden dette er et spørsmål av stor betydning for mennesker i hele verden, er det også viktig med internasjonalt samarbeid og felles forskningsprosjekter, for eksempel innen Norden eller EU. Fordi det er store nasjonale forskjeller med hensyn på omfanget av kjøttkonsum, hva slags type kjøtt som konsumeres og hvordan dette tilberedes, er det viktig med norsk deltakelse i internasjonal forskning på området slik at resultatene blir relevante også for Norge.

PRIORITERTE FORSKNINGSAUTFORDRINGER

- Helseeffekter av egg og kjøtt i kostholdet
- Lavere saltinnhold i kjøtt- og eggprodukter
- Mindre fett i kjøttprodukter